"JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN" JURNALI
VOLUME 1, ISSUE 6, 2023. SEPTEMBER
ResearchBib Impact Factor: 8.654/2023 ISSN 2992-8869

BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISIDA KREATIV KOMPETENTLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI

Namozova Dilorom Tursunovna
Farg'ona davlat universiteti
San'atshunoslik fakulteti
"Musiqiy ta'lim va madaniyat" kafedrasi mudiri
Tel: +99890 155 59 95

Annotatsiya. Maqolada ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarni kreativ kompetensiyalarini takomillashtirishga qaratilgan yutuqlarning amaliyotga joriy etilishi, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish, ta'lim sifatini baholashni xalqaro standartlarga moslashtirish, ta'lim tizimini modernizatsiyalash borasida yuqori natijalarga erishishning samarali usullari va natijalari haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: kreativlik, kompetesiya, o'quv modeli, tadqiqot usullari, didaktik maqsadlar, badiiy-estetik bilim, kreativ ko'nikma.

Jahon miqyosida, "Ta'lim-barqaror taraqqiyotini ta'minlovchi asosiy omil sifatida" e'tirof etilib, YUNESKO tomonidan qabul qilingan 2030 yilgacha xalqaro ta'lim konsepsiyasida "Butun hayot davomida sifatli ta'lim olishga imkoniyat yaratish"[1] dolzarb vazifa sifatida qabul qilindi.

Dunyoni yetakchi ilmiy tadqiqot markazlari va institutlarida yetakchi olimlar tomonidan inson kreativ jarayonining ishtirokchisi sifatida o'z tajribasiga mos keladigan sub'ektiv nuqtai nazariga ega ekanligi ta'kidlanadi. Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligi va kreativligini takomillashtirishda sub'ektiv fikrlar xilma-xilligi ishlab chiqilgan va o'quv jarayonida bu xilma-xillik uning qiymatini oshirgan tarzda dunyo musiqashunos olimlari tomonidan o'rganishlar olib borilmoqda. "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi 02.02.2022 yildagi PQ-112-son qarorida belgilangan 2022/2023 o'quv yilidan boshlab ta'lim muassasalarida o'quvchi va talabalarning musiqiy bilim va

[1]Incheon declaration/Education 2030: Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all (Word Education Forum, 19-22 may 2015,Incheon,Republic of Korea). – P.6.

ko'nikmalarini oshirish, ularning qalbida milliy musiqiy madaniyatga bo'lgan muhabbatni shakllantirish, yosh iste'dodlarni aniqlash va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilishi va shunga o'xshash musiqa san'atini rivojlantirish maqsadida bir qartor qarorlar qabul qilingani buning yaqqol tasdig'idir.

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligi va kreativligini takomillashtirish borasida xorijiy davlatlar musiqashunos, pedagog olimlaridan Buni Bronson, Merriyman, Ken Robinson, Fisher, Frey, Begetto, Kaufman, Ali .), Treffinger (2008 y.) va b. tomonidan olib borilgan ko'plab tadqiqotlar, ularning natijalarian ko'rish mumkin. Birgina Ken Robinson tomonidan 2007 yilda tayyorlangan "Maktab kreativlikni barbod etyaptimi?" nomli video lavhani Yutube saytida 5 mln marta tomosha qilingan. Qolaversa, o'qituvchilar kreativlik asoslarini o'rganishga jiddiy kirishgan (Begetto, Kaufman, 2013 y.) olimlar faoliyati o'rganildi.

Shu jumladan mamalakatimiz olimlaridan R.Sh.Axlidinov, R.X.Jo'raev, J.G'.Yo'ldoshev, U.N.Nishonaliev, D.Sh.Shodiev, A.K.Avliyoqulov, A.Bekmurodov, X.Inoyatov, R.Q.Karimov, X.A.To'raqulov, M.H.Hasanovlar tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar esa bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligi va kreativligini takomillashtirish borasida DTSni takomillashtirishning didaktik jihatlari, samarali pedagogik omillari va ularning ta'lim amaliyotiga tadbiq etish bo'yicha manitoringni tashkil etish muammolarining tadqiqiga yo'naltirilgan.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisida kreativ kompetentlikni takomillashtirishning pedagogik modelini bugungi kun talabi asosida milliy o'quv dasturimezonlari asosida ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

MILLIY O'QUV DASTURI (MO'D) NIMA? Umumiy o'rta ta'limning MO'D o'quv-me'yoriy hujjatlari: o'quv reja va fanlarning o'quv dasturlari, o'qitish metodologiyasi va baholashni ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, darsliklar, o'qituvchilar uchun qo'llanma-O'qituvchi kitoblari, o'quvchi ish daftari, o'quv-metodik materiallari ta'lim resurslarini (shu jumladan texnik va ilmiy manbalarni) ishlab chiqish, takomillashtirish va rivojlantirish uchun asos bo'ladi. U pedagogik amaliyotni va baholash yondashuvlarini qo'llab-quvvatlaydi va ushbu elementlarning barchasini birlashtirishga imkon beradi.

2025 yilda barcha maktablar to‘liq milliy o‘quv dasturiga o‘tadi.

Respublika ta’lim markazi mutaxassislari yangi milliy o‘quv dasturi uchun darsliklar tayyorlash jarayoni qanday ketayotgani haqida so‘zlab berishdi. Cambridge`ning AKT bo‘yicha darsliklari mahalliylashtirildi, Fransiya va Germaniyaning fransuz va nemis tillari darsliklarini mahalliylashtirish reja qilingan. Milliy mualliflarning yangi darsliklarida tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga e’tibor qaratilmoqda, biroq, mualliflar maktabi hali shakllanmagan.

Maktablarda to‘liq milliy o‘quv dasturiga o‘tish 2025-yilda yakunlanadi. Buning uchun metodik yondashuv o‘zgarishi va yangicha darsliklar yoza oladigan mualliflar maktabi shakllanishi kerak bo‘ladi. Bu haqda Respublika ta’lim markazi mutaxassislari ta’lim mazmunidagi o‘zgarishlarga bag‘ishlangan matbuot anjumanida ma’lum qildi.

Respublika ta’lim markazi direktori **Shuhrat Sattorov** so‘zlariga ko‘ra, shu kunga qadar maktab ta’limidagi eng katta muammolar — ta’lim mazmunining eskirganligi, darsliklarning asosan nazariy bilimlarni yodlatishga qaratilganligi va akademik tilda yozilganligi edi.

DARSLARNI REJALASHTIRISH. DARS MAQSADLARINI TO‘G‘RI BELGILASH. DARSDA MASHQ VA TOPSHIRIQLAR KETMA-KETLIGI

(https://youtu.be/AC6V3VJM5_g)

Research Science and Innovation House

Ko‘pchiligimiz rasm, musiqa, drama kabi mashg‘ulotlarni maktab yillarimizdagi eng baxtli davr deb o‘ylashimizga sabab bor.

Maktabimning yog‘ochdan ishlov berish xonalari, fan laboratoriyalari va oshpazlik sinf oshxonalari har doim eng quvnoq, samarali va unutilmas joylar bo‘lganligining sababi ...

Bolalar shunchaki ijodkorlikni juda ham yaxshi koʻrishadi. Agar siz uyda oʻz farzandingizning devorga chizgan "tasviriy san'ati" yoki Lego togʻlarini vayronalardan uyingizni tozalagan boʻlsangiz, ehtimol biz aytmoqchi boʻlgan fikrni tushuna boshlayapsiz.

Bolaning aqliy va ijodiy rivojlanishida faoliyat juda muhim jarayon hisoblanadi. lekin maktabda oʻquvchilarning juda koʻpi e'tibordan chetda qoladi. Oʻqituvchilar va oʻquv dasturlari asosan oʻquvchilarni tinglash yoki ijodiy yondashuv orqali ma'lumotni passiv qabul qilishga asoslanganligi yillar qadar takrorlanib keldi.

Boʻlajak musiqa oʻqituvchi bevosita umumiy oʻrta ta'lim maktabi musiqa madaniyati fani uchun yetuk mutahasis boʻlishini hisobga oladigan boʻlsak, musiqa madaniyati fani uchun yaratilgan milliy oʻquv dasturidagi umumiy oʻrta ta'lim bitiruvchilariga amaliy fanlar boʻyicha qoʻyiladigan kompetensiyalarga javob bera oladigan darajada ekanligini his etib borishi lozim. Boʻlajak musiqa oʻqituvchisida kreativlik kompetensiyani ta'minlash uchun ijodkorlik kompetensiyasi muhim rol oʻynaydi va quyidagi komponentlarga ega boʻladi:

- goʻzallik va san'atni idrok etadi;
- mustaqil ishlashga ijodiy yondashib, kreativ fikrlaydi;
- yakka va jamoa bilan hamkorlikda ijodiy faoliyat yuritadi;
- ijodiy faoliyatini toʻgʻri rejalashtirib, erishilgan natijasini tanqidiy baholay oladi va oʻz mehnatidan zavqlana oladi;
- muammolar yechimiga muqobil yondashadi va toʻgʻri qaror qabul qila oladi;
- mehnatsevarlik, mas'uliyatlilik hamda ishchanlik, faollik sifatlarini egallaydi;
- konstruktiv fikrlay oladi, gʻoyalarini amaliyotga tadbiq eta oladi; loyihalash va tadqiqotchilik koʻnikmalarini egallaydi.
- Amaliy ishlarni mantiqiy ketma-ketlikda toʻgʻri bajaradi;
- oʻz imkoniyatlarini toʻgʻri baholab, faoliyatini oqilona rejalashtiradi;
- muammoni yechimini topishda mavjud resurslardan samarali foydalanadi;
- faoliyatining barqarorligi va oʻzining farovonligini ta'minlay oladi[9].

Demak, boʻlajak musiqa oʻqituvchisi oʻz ustida ishlashi hamda oʻz-oʻzini baholash modelidan oqilona foydalansa, yuqoridagi komponentlarga loyiq boʻlib borishini ta'minlaydi.

Research Science and Innovation House

"JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN" JURNALI
VOLUME 1, ISSUE 6, 2023. SEPTEMBER
ResearchBib Impact Factor: 8.654/2023 ISSN 2992-8869

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekicton Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston NMIU, 2017. – 80 b.

2. O'zbekicton Respublikasining 2020 yil 23 centabpdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'PQ-637-con Qonuni / "Qonun hujjatlapi ma'lumotlapi milliy bazaci", 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-con.

3. O'zbekiston Respublikasi Pezidentining 2017 yil 20 apreldagi "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2909-sonli Qarori / "Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi", 29.06.2020 y., 06/20/5370/0975-son, 09.07.2020 y., 06/20/6021/1047-son, 28.09.2020 y., 06/20/6075/1330-son.

4. Халиков А.А. Олий таълим муассасасида бўлажак тингловчиларнинг педагогик маҳоратини ривожлантириш. пед. фанл. бўйича фалсафа доктори (PhD). дис. автореф. – Т.: 2018. – Б. 22

5.Muslimov N.A., Upazova M.B., Eshpulatov Sh.N. Kacb ta'limi o'qituvchilapining kacbiy kompetentligini shakllantipish texnologiyalapi. – T.: Fan va texnologiya, 2013. – 160 b.

6. Muslimov N.A., Ucmonboyeva M.H., Cayfupov D.M., To'payev A.B. Pedagogik kompetentlik va kpeativlik acoclapi / – T.: Cano ctandapt, 2015.

7. Нурмуҳамеджанов, А., & Рустамов, И. (2022). ЁШЛАРНИ АХЛОҚИЙ, ЭСТЕТИК ТАРБИЯЛАШДА ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АНСАМБЛЛАРИ ВА ОРКЕСТРЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *2* (10-2), 276-282.

8. Shakirov, T. N. (2022). SUCCESSION IS THE MAIN PRINCIPLE OF DEVELOPMENT OF NATIONAL MUSIC CULTURE. *Oriental Journal of Social Sciences*, *2*(06), 1-10.

9. Шокиров, Т. Н. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙНИНГ МУСИҚА ИЛМИГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *2*(10-2), 353-359.

10. Shakirov, T. N. (2022). SUCCESSION IS THE MAIN PRINCIPLE OF DEVELOPMENT OF NATIONAL MUSIC CULTURE. *Oriental Journal of Social Sciences*, *2*(06), 1-10.

11. Nurmamatovich, S. T. (2021). Theoretical of national music culture fundamentals.

12, Mahmudovich, N. A. (2023). SOME ASPECTS OF THE CONCEPT OF SPIRITUAL RENEWAL IN UZBEKISTAN. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, *16*, 46-5

13. Нурмуҳамеджанов, А. (2022). ЁШЛАР ИЖТИМОИЙ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИЩДА БЎШ ВАҚТДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *2*(10-2), 442-446.

14. Ergashev, A. (2022). MUSIC EDUCATION IN FOREIGN COUNTRIES. *Science and Innovation*, *1*(7), 262-265.

15. Tursinovich, A. K., & Abdullayevich, A. E. (2022, June). MILLIY-AN'ANAVIY MUSIQIY CHOLG'U SOZLARINING TASNIFI. In *Archive of Conferences* (pp. 245-248).

16.Tursinovich, A. K., & Abdullayevich, A. E. (2022). MILLIY-AN'ANAVIY MUSIQIY CHOLG'U SOZLARINING TASNIFI. Archive of Conferences, 245-248.

17. Mannopov, S., Karimov, A., Ataboeva, S., Ergashev, A., & Usmanova, S. (2021). Development Of Symphonic Music in Uzbekistan. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, *2*(2), 53-56.

18. Karimov, A., Mamaziyaev, K., Kholikova, G., Ergashev, A., & Kirgizov, I. (2021). Symbol Of Instruments In State Performance Served In Uzbekistan. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, *12*(10).

19. Ergashev, A. (2022). MUSIQA TA'LIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O 'RNI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *2*(10-2), 545-554.

20.Juramirzayev, A., & Ergashev, A. (2022). THE SCIENTIFIC AND CREATIVE ROLE OF THE PEOPLE'S ARTIST OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN, PROFESSOR SULTANALI MANNOPOV IN THE PROMOTION OF THE UZBEK NATIONAL MUSICAL ART. *Science and innovation*, *1*(B7), 121-125.

21. Ergashev, A. (2022). XORIJIY DAVLATLARDA MUSIQA TARBIYASI. *Science and innovation*, *1*(C7), 262-265.

22.Ergashev, A., Ataboyeva, S., Djalalova, N., & Usmonova, S. (2021). THE ROLE OF COMPOSERY IN THE ART OF NATIONAL SINGING. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, *9*(12), 863-867.

23. Муродова, Д. (2023). BO'LAJAK MUSIQA TA'LIMI O'QITUVCHILARIDA BADIIY-ESTETIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING TAJRIBA-SINOV ISHLARI NATIJALARI VA UNI SAMARADORLIK DARAJASI. *Наука и инновация*, 1(7), 134-136.

24. Муродова, Д. (2023). ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ИНТЕГРАЦИИ. *Наука и инновации*, 2(B5), 426-430.

25. Хожимаматов А. ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТИДА МИЛЛИЙ МУСИҚИЙ МЕРОСГА МУНОСАБАТНИ ЎЗГАРИБ БОРИШ ТЕНДЕНЦИЯСИНИНГ НАЗАРИЙ-МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ. *"JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN". JURNALI VOLUME 1, ISSUE 2, 2023. JUNE 249-253 bet.*

26 .Achildiyeva, M. (2023). PATNISAKI ASHULANING IJTIMOIY JARAYONDA FALSAFIY TARAQQIYOTI XUSUSIDA. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, *1*(2), 254-266.

27. Achildiyeva, M. (2023). QADIMGI DAVR CHOLG 'U SOZLARI VA ULARNING KELIB CHIQISHI. *DENMARK" THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS OF SCIENTIFIC PROGRESS IN MODERN SOCIETY"*, *14*(1).

28. Achildiyeva, M., & Mohinur, M. (2023). O 'ZBEK SAN'ATINING ZABARDAST HOFIZI JO 'RAXON SULTONOV. *DENMARK" THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS OF SCIENTIFIC PROGRESS IN MODERN SOCIETY"*, *14*(1).

29. Achildiyeva, M., & Sabina, B. (2023). ALISHER NAVOIY ASARLARIDA MUSIQIY ATAMALAR. *Gospodarka i Innowacje.*, *34*, 494-498.

30. Achildiyeva, M., & Atkiyoyeva, R. (2023). O 'ZBEK MILLIY BALETLARINING PSIXO-ESTETIK AHAMIYATI. *Gospodarka i Innowacje.*, *34*, 485-489.

31. Ikromova, F. Y. Q., & Achildiyeva, M. (2023). XOR SAN'ATINING KELIB CHIQISH TARIXI, UNING JAMIYAT HAYOTIDAGI O 'RNI VA AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *3*(5), 320-325.

32. Achildieva, M., & Ikromova, F. (2022). THE USE OF MAQOM METHODS IN THE OPERA" LEYLI AND MAJNUN" BY REINGOLD GLIER AND TOLIBJON SODIKOV. *Science and Innovation*, *1*(4), 23-28.
33. Xojimamatov, A., & Ikromova, F. (2022). PROBLEMS OF PERFORMING MUSICAL STAGE WORKS (ON THE EXAMPLE OF THE OEUVRE OF UZBEK COMPOSERS). *Science and Innovation*, *1*(4), 29-33
34. Khojimamatov, A., & Ikromova, F. (2022). Look at the Polyphony and Theoretical Heritage of SI Taneev. *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences*, *8*, 87-89.
35. Hojimamatov, A. (2022). CHANG CHOLG 'USI TARIXIGA BIR NAZAR VA UNING ORNAMENTAL BEZAKLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *2*(10-2), 265-275.
36. Namozova, D. T. (2021). MUSIQA DARSLARIDA O'QUVCHILARNI KREATIVLIK HAMDA ERKIN TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNI TASHKIL ETISH. *Scientific progress*, 2(2), 1313-1315.
37. Namozova, D. (2022). BO 'LAJAK MUSIQA O 'QITUVCHILARINING KREATIV KOMPETENTLIGINI MUSIQA TARIXI FANINI O 'QITISH VOSITASIDA SHAKLLANTIRISH. *Science and innovation*, 1(B6), 942-950.
38. Sultonov, A. (2022). MUSIQIY IDROKKA TA'SIR ETUVCHI TRANSFORMATSION TENDENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING SAMARADORLIGI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 314-323.
39. D Namozova, Z Astanova, M Egamberdiyev APPROACH TO THE USE OF THE LIVES AND WORKS OF BLIND MENTOR ARTISTS IN EDUCATING YOUNG PERFORMERS (ON THE EXAMPLE OF RASULQORI MAMADALIYEV) *Science and innovation 2 (B4), 149-151*
40. Rustamov, I. (2022). DOYRA CHOLG'USIDA IJROCHILIK MAHORATINI OSHIRISHDA QO'LLANILADIGAN MASHQLAR MOHIYATI. *Science and innovation*, *1*(B6), 456-460.
41. . Нурмуҳамеджанов, А. (2022). ЁШЛАР ИЖТИМОИЙ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШДА БЎШ ВАҚТДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, *2*(10-2), 442-446.

42. Kirgizov, I., Kirgizov, I., Najmetdinova, M., & Atabayeva, S. (2022, February). THE GENESIS OF THE DEVELOPMENT OF MUSIC CULTURE. In *Archive of Conferences* (pp. 57-60).
43. Kirgizov, I., Imyaminovich, K. I., Nurmuhammedjanov, A., Sotvoldievich, S. B., Mamasodikovna, N. M., & Juraevna, A. S. (2021). The Pleasure of Singing, Listening and Understanding Navoi. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 2410-2413.
44. Ergashev, A. (2022). MUSIC EDUCATION IN FOREIGN COUNTRIES. *Science and Innovation*, *1*(7), 262-265.
45. Tursinovich, A. K., & Abdullayevich, A. E. (2022, June). MILLIY-AN'ANAVIY MUSIQIY CHOLG'U SOZLARINING TASNIFI. In *Archive of Conferences* (pp. 245-248).
46. Tursinovich, A. K., & Abdullayevich, A. E. (2022). MILLIY-AN'ANAVIY MUSIQIY CHOLG'U SOZLARINING TASNIFI. Archive of Conferences, 245-248.
47. Mannopov, S., Karimov, A., Ataboeva, S., Ergashev, A., & Usmanova, S. (2021). Development Of Symphonic Music in Uzbekistan. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, *2*(2), 53-56.
48. Karimov, A., Mamaziyaev, K., Kholikova, G., Ergashev, A., & Kirgizov, I. (2021). Symbol Of Instruments In State Performance Served In Uzbekistan. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, *12*(10).

Research Science and Innovation House